

Tiedon majakka - Merialuesuunnittelussa tarvittavat tiedot ja taidot

Learning Café – työpajan raportti

Riitta Pöntynen ja Sari Nyroos, Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus
Harri Tolvanen, Maantieteen ja geologian laitos

Työskenneltiin kolme eri kierrosta. Ensimmäisen ryhmän kommentit painottuivat meriliikenteeseen ja meriteollisuuteen ja niihin kohdistuviin tietotarpeisiin, sekä alan yritysten osallistumiseen suunnitteluprosessiin. Toisessa keskusteltiin erityisesti koulutustarpeista, ja kolmannessa ryhmässä kommentoitiin käytyä keskustelua. Osallistujia oli 1. ryhmässä 7, 2. ryhmässä 7 ja 3. ryhmässä 5 henkilöä.

Keskustelun pohjana olleet kyselyt ovat alla olevissa linkeissä, ja niihin voi vastata viimeistään 5.1.2022.

- Osaamis- ja tietotarpeiden kartoitus: <https://link.webropol.com/s/msp-koulutus-2021>
- Merilogistiikka muutoksessa: <https://link.webropol.com/s/msp-meriliikennekysely-2021>

1. Työkalut ja menetelmät

Työryhmissä nousivat esille seuraavat seikat:

- Aineistojen hallinta: saatavuus, luotettavuus, käyttökelpoisuuden arviointi, varastointi ja metadata, hyödyntäminen seuraavalla suunnittelukierroksella. Esimerkkinä merituulivoiman rakentaminen, ja sitä varten tarvittavat suunnitteluaineistot. Olennainen kysymys on myös, miten tieto tavoittaa ne, jotka sitä tarvitsevat?
- Konfliktien sovittelu- ja ratkaisutaidot, eri intressien yhteensovittaminen. Kommenttina, että kun merialuesuunnitelmat eivät ole juridisesti sitovia, miten huomioidaan tilanne, jossa osapuolilla on erilaiset intressit. Kuten Jaakonmeri, autonomisten alusten operointi vs. kalastajat. Jokin toimiala voi saada etua ja valta-asemaa.
- Vuorovaikutustaidot: neuvottelutaidot, argumentointi, ryhmätyötaidot lähitilaisuuksissa, verkostoituminen. Kommenttina vuorovaikutus sidosryhmien kanssa.
- Suunnitelman toimeenpano osana aluekehitys- ja kaavoitustyötä, seuranta- ja arviointimenetelmät. Tässä yhteydessä nousi esille koulutus, ja sektorikohtaisen tiedon tarve, kytkeä maakuntakaavaan ja toimeenpano organisaation omilla työkaluilla.

Yleisiä kommentteja:

- Toimeenpanon kannalta olennaista on, miten kytkeä merialuesuunnittelun menetelmät omiin työkaluihin esimerkiksi liitossa tai kunnassa. Toisessa ryhmässä kommentoitiin, että jokaisen tahon vastuulla on osaltaan huomioida tämä, mikä koskee sekä viranomaisia että poliitikkoja.

- Suunnitelmat tehdään eri tasoille; koherenssi on tärkeää sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Kansainvälisesti haasteena on, että suunnitelmat eivät ole yhteismitallisia, eikä tiedetä mitkä tiedot ovat suunnitelmien taustalla.
- Meriympäristön suunnitelmat koetaan vain meren pinnan tasolle ulottuviksi, vaikka tärkeää olisi huomioida myös vesipatsas ja merenpohja (2D vs. 3D)
- Skenaariotyöhön käytettävissä olevat resurssit ovat pieniä.

2. Taustatieto ja osaaminen

Esille nousivat seuraavat seikat:

- Ekosysteemilähestymistavan soveltaminen suunnittelussa
- Tietoa siitä, minkälainen "hintaa" eri päätöksistä koituu luonnolle
- Siniseen kasvuun liittyvän elinkeinopolitiikan tuntemus, aluetaloudellisten analyysien tulkinta. Kommentoitiin, että sininen talous vaikuttaa aluekehitykseen, ja sen taloudellinen arvo olisi tunnettava. Konkretiaa kaivattiin enemmän sekä enemmän arvoa aluekehitystyölle.
- Tarvitaan enemmän koulutusta merialuesuunnittelusta. Esimerkkinä mainittiin liikennejärjestelmäsuunnitelmakoulutus, jota voisi käyttää mallina. Aalto-yliopisto toteuttaa MSP-koordinaatioryhmä mukaan koulutustarveanalyysiin. Vuorovaikutus asiantuntijoiden kanssa tärkeää. Kommenttina toisesta ryhmästä, että koulutustarvetta ei ole, ei eroa niin paljon maakuntakaavan suunnittelutyöstä.
- HELCOM-VASAB MSP Roadmap'in tavoitteet olisi huomioitava. 5 kantavaa teemaa ovat seuraavat: MSP:n toteutus tuo tietoa uuteen MSP-sykliin; MSP parantaa alueellisten toimenpiteiden koherenssia (regional policy coherence); MSP edistää ympäristön hyvän tilan saavuttamista Itämeren toimintasuunnitelman mukaisesti; MSP edistää kestävästä sinistä taloutta; aluesuunnittelu osaltaan vähentää ilmastonmuutoksen vaikutuksia, sopeutumista ja lisää Itämeren alueen resilienssiä.

3. Tiedon tarpeet

Ryhmien mukaan tietoa tarvitaan erityisesti seuraavilta aloilta:

- Energia-ala (mm. tuuli- ja aaltovoima, merilämpö); merituulivoima, tulevaisuuden näkymät
- Sininen biotalous (merellä tuotettavat biomassat)
- Meriteollisuus (ml. laivanrakennus)
- Meriliikenne ja satamatoiminnot; erityisesti tieto talvimerenkulusta puuttuu. Tietoa väylistä ja reiteistä, miten navigoidaan. Pitäisi laatia kartta erikseen talvitilanteesta, tai pyrkiä muuten sellaiseen kokonaisuuteen, jossa eri vaihtoehdot näkyvät.
- Rannikkoalueen ja merenpohjan kaivannaiset, myös ylipäätään tietoa pinnan alaisesta toiminnasta, eri syvyyksissä. Tietoa on maanpuolustuksella, mutta sitä ei voida saada.
- Ilmastonmuutoksen vaikutukset

- Merenpohjan laatu ja tiedon käytön sotilaalliset rajoitukset
- 1.0-kierroksella kerättyjen aineistojen hallinta

Näiden kaikkien tunnistaminen on tärkeää, MSP-toimivalta ei kuitenkaan ulotu moneen näistä.

Työryhmässä esitettiin, että meriteollisuus, alan yritykset eivät ole olleet mukana suunnitelmatyössä, alan edustajia ei ole näkynyt tilaisuuksissa. Laivaliikenteen toimivuus kuitenkin edistää hyvinvointia ja Suomi on meriliikenteestä riippuvainen. Alan liitot ja yhdistykset ovat kiireisiä ympäristösääntelyn vuoksi, ja heille pitäisi viestiä merialuesuunnittelun tärkeydestä. Toisaalta erityisesti yksittäisten yritysten osallistuminen on tärkeää, esimerkiksi satamat edustavat kukin omaa intressiään omalla alueellaan. Osallistumisen puutteeseen saattaa myös vaikuttaa, että MSP ei ole laillisesti sitovaa, joten ala ei priorisoi sitä, kun ei näe välittömiä hyötyjä.

Mainittiin, että suunnittelijat eivät tiedä meriliikenteestä, miten ala toimii, ja miten sitä säännellään. Pitäisi olla enemmän ymmärrystä alasta, missä päätökset tehdään. Vuoropuhelua pitäisi olla enemmän julkisen sektorin ja yksityisen sektorin välillä.

Merituulivoiman lisääntyminen lisää yhteyksiä meriliikenteen kanssa, pitäisi tietää enemmän navigoinnista sekä miten voidaan yhteensovittaa offshore-tuulivoimapuistojen kanssa, millaisia aluevarauksia pitäisi tehdä. Tarvitaan tietoa tulevaisuuden kehitysnäkymistä – erityisesti teknologisen kehityksen seuraaminen energiasektorilla.

Myös keskusteltiin siitä, milloin tietoja on saatavilla, onko sitä saatavilla oikea-aikaisesti suunnitteluprosessin kannalta.